

АНАЛИЗА БИЛАНСА

Додатак „Народном Благостању“

ГОДИНА II

БЕОГРАД, 7. ЈУНИ 1930.

БРОЈ 23

Садржај:

Трбовљанско угљенокопно д. д. — Љубљана
Ljubljanska kreditna banka — Ljubljana
Здружене папирнице Вевче, Горичане ин Медводе д. д. — Љубљана

ТРБОВЉАНСКО УГЉЕНОКОПНО ДРУШТВО Д. Д. — ЉУБЉАНА

Француски посланик у Београду г. Дар, на банкету који му је приредио југославенско-француски серкл у Загребу, набрајајући подuzeћа код којих је у претежној мери заинтересиран француски капитал споменуо је у првом реду и Трбовљанско угљенокопно друштво. Два наша највећа рударска подuzeћа, Борски рудник бакра и трбовљански рудници угљена француска су подuzeћа.

Трбовље је раније важило као једно аустриско подuzeће. Главни акционар била је Лендербанка у Бечу. Ну како је ова стицајем разних прилика постала једно француско подuzeће, тако да је и централу пренела у Париз, француски капитал дошао је до одлучног утицаја и код Трбовља. Тим пре што је и раније један дио дионица био пласиран у крајевима западне Европе, у првом реду у самој Француској.

Годину 1929. може Трбовљанско угљенокопно друштво да уброји у своје рекордне године. Бар у колико се тиче продукције. Она је прошле године у свим правцима била рекордна.

Продукција је износила :

угљена 1.957.640 тона према 1.574.210 тона у години 1928.
цемента 4.368 ваг. према 4.135 ваг. у години 1928.
креча 2.077 ваг. према 1.469 ваг. у години 1928.

Како видимо пораст је у свим правцима знатан. Пораст продукције угљена за скоро 400.000 тона има се приписати већој потреби наших железница, које су главни консумент трбовљанског угљена. А и интензивна индустријска делатност у западним крајевима државе имала је за последицу већу потражњу. Савремени технички уређај трбовљанских угљеника и све веће и веће инвестиције омогућавају Трбовљанском угљенокопном друштву, да своју продукцију држи паралелно са потражњом.

Повећана продукција, дотично пласирање цемента и креча има се опет приписати знатној грађевној делатности у западним деловима државе. Тако, на пример, Загреб троши велике количине трбовљанског креча.

Као и ранијих година и 1929. биле су извршене знатне инвестиције у свим рудницима као и творници цемента. Поред сепарације у Трбовљу извршене су знатније инвестиције код отварања нових поља. Трбовље наине иде по једном израђеном плану, да своју продукцију угљена још знатно повећа. Повећањем продукције мисли се спустити цене коштања и тако елиминирати конкуренцију многобројних мањих угљеника, који имају обзиром на недовољни технички уређај, скупљу продукцију.

За финансијални успех Трбовља главно је питање утврдити цену угљена за набавке државних железница. У пролеће сваке године те се цене утврђују.

Биланса за 4 последње године пружа следећу слику :

Активa :	1929. г.	1928. г.	1927. г.	1926. г.
монтански посјед	50.461	51.540	52.619	53.699
земљишта и шуме	5.476	5.476	5.576	5.475
зграде	18.309	16.317	16.940	17.563
стројеви	13.314	9.759	9.543	10.607
уређај рудника	56.684	59.139	62.168	69.105
откупи отворених рудника	26.587	34.561	39.878	47.848
индустријална подuzeћа	12.649	11.763	12.991	4.417
залихе	26.748	23.421	32.084	33.938
ефекти	2.346	1.847	1.897	2.129
дужници	190.965	171.997	147.402	138.402
пасивa :				
дионичка главница	200.000	200.000	200.000	200.000
резерве	70.748	68.546	66.546	64.546
облигације	5.934	6.195	6.423	6.568
вјеровници	78.564	64.020	66.913	68.298
Укупни износ биланце	408.858	390.781	386.606	388.989

По висини дионичке главнице Трбовље је наше највеће дионичко подuzeће, јер Привилегована аграрна банка има један изузетан положај. Не само ни једно друго наше дионичарско друштво нема толику дионичку главницу него је нема ни један наш новчани завод. По укупној суми биланса не само да је то највећа индустријска биланса него имамо и само неколико новчаних завода који билансирају са износом од преко 400 милиона динара.

Инвестиције се билансирају са испод 200 милиона динара. Властита средства међутим изнашају 270 милиона динара. По томе размера је ванредно повољна. А то се види и по томе, што потраживања изнашају 190 милиона динара а обавезе само 78 милиона.

Код инвестиција нема битних промена. Бар не ако их узмемо као целину. Како су прошле године инвестиције биле знатне, то значи, да су отписи веома јаки. По рачуну губитка и добитка прошле је године отписано преко 19 милиона динара. То су јавни отписи а где су отписи инвестиција, који се врше изравно на терет рачуна губитка и добитка. Ван сваке је сумње, да рудници и инвестиције представљају данас вишеструку вредност од оне, која је исказана у биланси. Можда ће се код билансирања у златним динарима један део инвестиција валоризирати. У том случају могао би се знатно већи износ исплатити у име дивиденде.

без да се повиси % дивиденде. Јер би Трбовље могло једном новом валоризацијом своју главницу да искаже и са пола милијарде динара, дотичну номиналу дионица да подигне од 200 на 500 динара. Док данас дивиденда од 35 динара указује на укамаћење од 17.5% у будуће и кад би износила и 50 динара не би представљала укамаћење веће од 10%. Тиме би се избегло приговорима високе дивиденде што опет прави потешкоће код преговора око утврђивања висине цена за лиферације државних железница.

Дужници очевидно расту. Од 1926. на овамо, порасли су за 50 милиона динара. Само прошле године за скоро 20 милиона динара. То не мора да значи, да купци не плаћају редовито. То може да значи само повепани обрт. Код вересије није главно апсолутан излаз, већ рок исплате.

Рачун губитка и добитка пружа следећу слику :

	1929. г.	1928. г.	1927. г.	1926. г.
Приходи				
Бруто приход	107.705	106.226	104.856	99.761
Расходи :				
плате	7.509	7.085	7.066	6.828
социјални издаци	11.045	9.107	8.362	8.586
порези и таксе	25.474	30.465	33.705	37.850
камати	375	696	663	1.843
отписи	19.609	16.416	18.372	6.479
чисти добитак	45.539	44.142	38.062	38.321
дивиденда	35 дин.	35 дин.	30 дин.	30 дин.

Ма да је продукција била у години 1929. за преко 30% већа од продукције у години 1928. бруто приход је порастао само за 1 милион динара. То значи, да су цене у 1929. години биле далеко неповољније него у години 1928. Бар у колико се тиче државних набавки. Пораст чистог добитка за један милион динара резултат је у првом реду снижења издатака за порезе и таксе за 5 милиона динара. Јер порастом продукције наравно да су морали порастати и издаци за плате, социјалне институције и слично. А и отписи су за преко 3 милиона динара већи него 1928. године.

Ситуација на почетку 1930. нешто је неповољнија. Појавили су се раднички покрети, чије стишање тражи веће издатке. А ни продаја угља, с обзиром на све већу кризу, није онаква каква је била прошле године. Изгледа да ће и продукција ове године бити слабија. А ни цене нису најповољније. Међутим Трбовље је тако финансирано, да му ни једна лошија коњунтура не може много нашкодити.

У управном одбору Трбовљанског угљенског налазе се гг.: Rudolf Bisteghi, počasni predsednik; Adolf Minch, predsednik; Emil Freund, potpredsednik; Dr. Alfred Porada-Rapoport, potpredsednik; Claude Aulagnon, Julius Bellak, Dr. Ivo Benković, Jean Baron de Bourgoine, Paul Chapuy, Edmond Cheñevière, Raymond Deltel, Dr. Ferdinand Gramberg, Fernand Grenard, Ing. Antun Klinar, Erwin Philipp, Josip Vitez Pogačnik, Rud. savetnik Vincenc Ranzinger, Henri grof de Renéville, Rikard Skubec, Maurice Treméau, Paul Vernet.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA — LJUBLJANA

Оно што је Прва хрватска штедионица за хрватски а Српска банакa за претежни део српског дела нашег народа, то је Лjubljanska кредитна банка за Slovence: њихов највећи новчани завод и то још са изразито домаћим капиталом.

За Ljubljansku кредитну банку не може се казати да је, иако словенски завод, своје послове ограничила само на Sloveniju. Још од пре rata, pored filijala u Gorici i Trstu она подржава filijale u Splitu i Sarajevu. Splitska filijala Ljubljanske kreditne

banke igrala je a igra još i danas vidnu ulogu među novčanim zavodima koji posluju u Dalmaciji.

Пре две године морало се је напустити filijalu u Gorici.

Posle rata mreža filijala van Slovenije bila je još jače proširena. Pored filijale u Novom Sadu, Dalmacija je još dobila dve filijale: jednu u Šibeniku, a drugu u Metkoviću.

Sticajem prilika — više silom nego milom morala je Ljubljanska kreditna banka da prošle godine napusti i svoju filijalu u Trstu. То napuštanje jedne veće filijale osetilo se je i na bilancu. Za то је ове године основана filijala u Zagrebu. Она има zadaću да, како се каже у извештају, „udovolji dugogodišnjoj želji naših komitenata s obzirom na naše filijale na jugu i istoku naše države“. Filijale Ljubljanske kreditne banke van Slovenije osećale su potrebu, да u Zagrebu imaju svoju posestrimu, preko koje će obavljati jedan deo svojih transakcija na zagrebačkom efektivnom tržištu. Pored toga su i inozemni komitenti Ljubljanske kreditne banke želeli da se i она etablira u Zagrebu.

Ljubljanska kreditna banka očekuje mnogo od svoje filijale u Zagrebu. Ne samo u pogledu olakšanja poslova centrale i drugih filijala sa zagrebačkim tržištem nego i u pogledu razvitka samih poslova. Ljubljanska kreditna banka smatra, да i na zagrebačkom tržištu ima mesta za nju, za obavljanje bankarskih operacija.

Bilanca za 4 poslednje godine pruža sledeću sliku:

	1929.	1928.	1927.	1926.
Aktiva				
Blagajna	25.771	19.662	24.058	21.554
Menice	91.668	103.792	93.741	79.093
Efekti	16.237	14.645	16.590	19.448
Lombard	10.693	6.790	9.184	7.914
Dužnici:				
banke	16.788	29.688	29.594	34.330
pokr. zalogom	122.370	125.684	114.325	101.733
pokr. bāanko akc.	177.382	176.838	172.191	125.264
Realiteti	20.010	20.503	20.904	18.648
Konsorcialni posl.	24.150	25.188	26.331	13.806
Pasiva				
Glavnica	50.000	50.000	50.000	50.000
Reserva	11.913	981	8.183	7.748
Ul. na knjiž.	146.479	136.746	131.035	103.981
Uloš. na tek. rač.	140.643	135.721	137.105	133.156
Poverioci:				
banke	56.794	46.704	59.832	51.103
ostali	96.741	124.061	111.252	68.174
Trate	236	3.183	1.026	1.198
Reeskont	2.141	9.725	1.196	4.351
Dobitak	5.251	.173	5.212	6.262
Ukupna bilanca	571.526	604.149	585.498	483.555

Године 1928. dolazila je Ljubljanska kreditna banka u pogledu na ukupnu cifru bilanse na četvrto mesto. Prošle године morala je tu poziciju prepustiti Srpskoj banci. Ukupni iznos bilance opao je naime za 33 miliona. Ali то се има pripisati likvidaciji tršćanske filijale. Ове године, u prvom redu obzirom na rad zagrebačke filijale, izgledi su povoljni i tako da Ljubljanska kreditna opet zauzima svoju staru poziciju u redosledu naših banaka.

Ма да је ukupna bilanca manja, ipak se konstatira porast uložaka. Do duše on nije tako znatan kao nekih drugih velikih zavoda ali je karakterističan obzirom na ispad tršćanske filijale. Pravi porast moći će se konstatirati tek ove године kad se opadanje Trsta neće više osetiti i kad će se pokazati rezultat zagrebačke filijale. Reeskont bio je prošle године за завод di-

menzija Ljubljanske kreditne uprave neznatan: samo 2 miliona dinara. To dokazuje u prvom redu zasićenost zavoda.

U aktivnoj strani vidimo znatan porast gotovine, ali ipak ne preko iznosa koji je bio 1927. kad o likvidnosti našeg novčanog tržišta nije bilo ni govora. Menice su popustile za 12 miliona, opet u vezi sa napuštanjem filijale u Trstu.

Efekti su u porastu. U izveštaju se navodi, da taj porast treba pripisati činjenici, što je nabavljeno više državnih papira. I Ljubljanska kreditna banka ima znatnize količine Blairvog zajma. Da je pri tome napravila dobar posao ne treba ni naglašavati.

Od zalihe efekata, po izveštaju zavoda samo 1 milion dinara otpada na dionice industrijskih poduzeća. Kako je Ljubljanska kreditna banka u znatnoj meri zainteresirana kod nekoliko industrijalnih poduzeća, to znači, da ovaj račun sadrži znatne rezerve.

Račun gubitka i dobitka daje sledeći pregled:

Grinodi	1929.	1928.	1927.	1926.
Kamati	39.747	43.468	45.139	39.374
Posl. dobit.	10.395	11.030	12.674	11.971
Rashodi				
Kamati	31.101	34.115	36.674	29.472
Upr. troškovi	12.386	13.290	13.076	11.795
Porezi	554	1.284	3.615	4.174
Dubiosi	1.519	1.435	243	197

Kako vidimo kamati koliko debetni, toliko i kreditni znatno su manji. To je u vezi sa sniženjem kamatne stope, koja je u najvećoj meri došla do izražaja u Sloveniji. Do duše nešto je tome doprinelo i napuštanje filijale u Trstu. Porezni su tereti znatno manji.

Ni jedan naš novčani zavod nema tako preglednu i detaljnu bilancu kao Ljubljanska kreditna banka. Zar Narodna banka ne bi mogla delovati i na ostale zavode da svoju bilancnu shemu saobraze sa onom Ljubljanske kreditne banke? Onda bismo imali daleko bolji pregled razvitka poslovanja naših novčanih zavoda nego što je danas slučaj.

Slovenija je danas premalena da omogući razvitak jednog velikog zavoda i Ljubljanska kreditna banka je to uvidela i ona se postepeno širi prema istoku. U toj politici zagrebačka filijala Ljubljanske kreditne banke ima jednu naročitu misiju.

Ljubljanska kreditna banka učestvuje u sledećim preduzećima: Obrtna banka d. d. u Ljubljani, Čakovečka-Medjumurska štedionica d. d., Čakovec, Jugoslov. zavarovalna banka „Slavija” d. d. u Ljubljani, Združene papirnice Vevče, Goričane in Medvode d. d. u Ljubljani, Tovarna verig d. d. u Lescah, Exportno te importno d. d., Zagreb, Strojne tovarne in livarne d. d. u Ljubljani, Jugoslovenske tekstilne tvornice Mautner d. d. u Ljubljani, „Petovia” usnjarska industrija d. d., u Ptuj, Splošna stavbena družba d. d., Maribor, „Jugoles” lesna industrija družba z. o. z., Črnomelj, „Šešir” tovarna klobukov d. d. u Školji Loki, „Texta” d. d. za tekstilnu proizvodnju, aZgreb, „Bistra” kemička tovarna olja, lakov in barv, družba z o. z., Domžale.

Upravni odbor Ljubljanske kreditne banke sačinjavaju sledeća gospoda: predsednik Dr. Peter Defranceschi; potpredsednik Alojzij Vodnik; članovi: Franc Bonač, Ivan Jelačin ml., Avgust Jenko, Dr. Alojzij Kokalj, Ivan Korenčan, Ladislav Pečanka, Aleksander Knez, Dr. Ernest Rekar, Leo Souvan, Dr. Edo Šlajmer, Josip Špitalsky, Alojzij Tukač, Herbert Woschnagg.

U Nadzornom odboru su: Predsednik Dr. Ivan Bolé; članovi: Dr. Alojzij Kobač, Viktor Naglas, Dr. Janko Kersnik.

ЗДРУЖЕНЕ ПАПИРНИЦЕ ВЕВЧЕ, ГОРИЧАНЕ И МЕДВОДЕ Д. Д. — ЉУБЉАНА

Продукција удружених папирница Вевче, Горичане и Медводе, наше највеће фабрике папира износила је последњих година: (у ваг.)

Врста продукције	1926. г.	1927. г.	1928. г.	1929. г.
Папир	1.086	1.289	1.342	1.344
Целулоза	257	262	244	240
Лесовина	442	374	406	374

Како видимо продукција папира и целулозе остала је на истој висини као и године 1928., док је продукција лесовине нешто опала. То опадање продукције нема се, по извештају управе приписати приликама тржишта него у првом реду временским непогодама. Удружене папирнице Вевче имају у главном водени погон. Ванредно оштра зима почетком 1929. а затим суша у летњим месецима имали су за последицу да се продукција није могла одржати на оном нивоу на којем би управа то желела. Јер прођа је била добра. Прошле године није било ништа необично да се је на испоруке већих закључака папира морало чекати и дуже времена. Са друге стране ванредна запосленост аустријских и немачких творница папира, која је имала за последицу да се читавој потражњи није могло удовољити, учинила је да се је већа пажња посветила домаћој продукцији.

Да би се бар донекле еманципирало од елементарних непогода, које могу успорити продукцију баш онда кад је највећа потражња, подuzeће је прошле године подигло једну велику калоричну централу. Тако ће оно бити у стању да и при највећој зими дотично и при највећој суши одржи своје творнице у пуном погону, што није био случај кад је било упућено само на хидро-енергију.

Број радника концем 1929. износио је 820 према 836 концем 1928., 823 концем 1927. и 871 концем 1926.

Удружене папирнице Вевче, Горичане и Медводе славе десетогодишњицу своје национализације. Оне су један ретки пример истинске национализације, јер се данас претежни број акција налази у нашим рукама. За ово десет година извршене су знатне инвестиције тако, да је оно постало једно скроз рационално подuzeће.

Биланса за 4 последње године пружа следећу слику:

Активна :	1929. г.	1928. г.	1927. г.	1926. г.
Благајна	197	369	286	240
Творница	26.477	19.534	22.761	17.510
Сиров. и полуфаб.	11.606	10.630	12.583	13.568
Папир	2.278	2.997	3.947	4.152
Дужници	22.131	13.627	16.526	19.225
Разно	968	1.526	2.888	2.806
Пасива :				
Главница	25.000	25.000	25.000	20.000
Резерва	12.040	11.907	11.774	9.826
Веровници	23.019	10.466	18.861	23.378
Добитак	2.683	2.656	2.665	3.121
Укупна биланса	64.971	51.726	59.595	57.503

Укупна сума билансе показује у години 1929. један знатан пораст. Од 51.7 на 64.9 милиона динара. Тај пораст укупног износа билансе проузрокован је делом новим инвестицијама а делом јачим порастом дужника. Инвестиције су порасле од 19.5 на 26.4 милиона. Ако узмемо у обзир да у прошлој години отписи изнашају 3.9 милиона динара, видимо да нове инвестиције изнашају преко 10 милиона динара. То је у вези са набавком нових котлова као и подизањем калоричне централе која у извесним данима мора

да надомести хидро-централу. Пораст дужника за 9 милиона динара код једнаке продукције показивао би да су платежне прилике биле неповољне и да је подузеће било приморано да својим коментарима одобрава дуже кредите него што је то раније био случај.

Власти средства у прошлој години остала су једнака. По томе пораст инвестиција и дужника мора да нађе свој пандан у порасту веровника. И збиља, они су порасли од 10.4 на 23 милиона динара. Новчани завод на који се ослања Вевче мора данас да му ставља на располагање знатно већа средства него што је то било пре годину две. Ну мормо нагласити да су и пре 3—4 године веровници износили преко 20 милиона динара као и концем прошле године. Дакле у том порасту веровника нема ничег необичног.

Власти средства изнашају 37 милиона динара. По томе она не само што покривају инвестиције које износе 26.4 милиона динара, него и износе пласиране у сировине и полуфабрикату. Ти износи пласирани у готове фабрикате као и дужници покривени су вересијама које подузеће искоришћава код своје банковне везе.

Рачун губитка и добитка овако изгледа :

Позиција	1929. г.	1928. г.	1927. г.	1926. г.
Бруто добитак	11.239	11.204	11.957	14.060
Управни трошкови	2.236	2.199	1.997	2.152

Порези	1.591	2.146	2.316	2.957
Кamate	754	975	1.718	1.817
Отписи	3.986	3.226	3.226	4.010

Битних промена у појединим позицијама рачуна губитка и добитка нема. Смањење издатака на каматима код знатног пораста веровника даје наслутити прво, да је каматњак у 1929. год. био много нижи него раније, а друго да је јаче задужење наступило тек под конач године.

Љубљанска кредитна банка имала је и до сада преко половине дионичке главнице. Опште југословенско банкарско друштво имало је знатан пакет. Оно је настојало да у погледу поседа дионица дође у паритетни положај са Љубљанском кредитном банком заступајући становиште да кад финансира једно подузеће тражи једнаку позицију са осталим финансијерима. Како поред тога између Општег банкарског и Љубљанске кредитне банке није било сагласности у погледу једне веће трансакције коју је имало извести Вевче а која Општем југословенском није могла никакo конвенирати, дошло је до тог ангажмана да је Љубљанска кредитна банка прекупила дионице које је имало Опште југословенско. Данас Љубљанска кредитна има око 90% дионица Вевче и може тамо да диригира како јој конвенира. А опште југословенско уз повољне увјете решило се је једног ангажмана који за њега није имао неко нарочито значење, поготову кад код подузећа није могао доћи до доминантног положаја.

Читајте наше анализе биланса

Поштанска Штедионица

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ЦЕНТРАЛА У БЕОГРАДУ. — Филијале у Загребу, Љубљани, Сарајеву и Скопљу.

ОТВАРА ЧЕКОВНЕ РАЧУНЕ

сваком физичком и правном лицу, плаћања преко чековних рачуна су брза, поуздана и јевтина, а могу се вршити код свих пошта у држави.

ПОДРЖАВА ВЕЗЕ С ИНОСТРАНСТВОМ

и сваки власник чековног рачуна може наређивати исплате у све европске и ваневропске земље.

ПРИМА УЛОГЕ НА ШТЕДЊУ

Штедна Књижица Поштанске Штедионице најпогодније је средство за штедњу, јер се штедни улози примају и исплаћују код свих пошта без икаквих трошкова.

ЧЛАН ЈЕ БЕРЗЕ И ИЗВРШУЈЕ БЕРЗАНСКЕ НАЛОГЕ СВОЈИХ КОМИТЕНАТА.

За улоге на штедњу код Поштанске Штедионице јамчи држава

Потребна обавештења даје Поштанска Штедионица и све поште у земљи.